

UCHWAŁA NR VI/67/2024
RADY MIASTA STAROGARD GDAŃSKI
z dnia 30 października 2024 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji Programu Wsparcia Rodziny w Gminie Miejskiej Starogard Gdański na lata 2024 - 2027

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2024 r., poz. 1465) oraz art. 176 pkt 1, art. 180 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2024 r., poz. 177 z późn. zm.¹⁾) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Program Wsparcia Rodziny w Gminie Miejskiej Starogard Gdański na lata 2024 - 2027, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Starogard Gdański.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
Starogard Gdański

Anna Benert

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2023 r. poz. 818 oraz z 2024 r. poz. 742, 743 i 858, M. P. z 2024 r. poz. 230.

Program Wsparcia Rodziny w Gminie Miejskiej Starogard Gdański na lata 2024-2027

Wstęp

Priorytetem starogardzkiej polityki społecznej jest dobro rodziny postrzegane jako zapewnienie możliwości wsparcia rodziny we wszystkich wymiarach jej społecznego funkcjonowania. W zgodzie z tą wartością priorytetem jest zabezpieczanie kompleksowych form pomocy rodzinie w środowisku, a tam gdzie nie jest to możliwe – dowartościowanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem, przy jednoczesnym zmniejszaniu liczby dzieci w systemie pomocy instytucjonalnej. Funkcjonujący system wsparcia rodzin opiera się na intensywnych działaniach profilaktycznych w środowisku a także stwarzaniu dzieciom warunków opieki i wychowania maksymalnie zbliżonych do naturalnych, wszędzie tam, gdzie nie udało się uniknąć sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Wyzwania, jakie stawia sobie samorząd w zakresie polityki rodzinnej to ciągle specjalizowanie wsparcia w różnych jego wymiarach oraz przyjęcie horyzontalnej zasady ponadsektorowej współpracy pomiędzy podmiotami wspierającymi dziecko i rodzinę, zapewniającą spójną wizję systemowych działań na rzecz rodzin nie wypełniających prawidłowo swojej funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Wejście w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej umocniło istniejące i wprowadziło nowe rozwiązania systemowe w pracy z rodziną przeżywającą trudności, zarówno tą naturalną, jak i zastępczą. Wspecjalizowano i poszerzono ofertę wsparcia świadczonego na rzecz rodzin, dostosowano struktury organizacyjne i zapewniono odpowiednie standardy realizowanych usług. Opracowany dokument wpisuje się jednocześnie w zapisy przedmiotowej ustawy, nakładające na gminy obowiązek przygotowania trzyletnich programów wsparcia rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. W poprzedzającym okresie programowania, kierunki działań i cele strategiczne wskazane zostały w Programie wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Starogard Gdański na lata 2021 - 2023 przyjętym przez Radę Miasta Starogard Gdański Uchwałą Nr XXX/361/2020 z dnia 17 grudnia 2020 r.

Obok ustawy, Program wpisuje się także w założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Starogard Gdański na lata 2017-2025 w zakresie programowania działań w kluczowych obszarach wsparcia społecznego. Celem głównym Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2027 jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin z dysfunkcjami w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych.

Niniejszy dokument w pierwszej części prezentuje diagnozę istniejącego systemu wsparcia, uwzględniającą zarówno funkcjonujące na terenie miasta rozwiązania, współpracujące w tym obszarze podmioty, a także ukazuje dane, obrazujące istniejące kierunki zmian i zachodzące procesy. Podsumowanie części diagnostycznej stanowi analiza SWOT, wskazująca mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia związane z funkcjonowaniem systemu. Druga, strategiczna część Programu, wyznacza priorytety i cele do realizacji, wskazuje przebieg procesu monitorowania i ewaluacji Programu oraz źródła finansowania.

I. Diagnoza społeczna

1. Sytuacja demograficzna

Gmina Miejska Starogard Gdański liczy 45.295 mieszkańców (stan na 31.12.2023 według danych Głównego Urzędu Statystycznego). W 2023 roku na terenie gminy zamieszkiwało 6.904 osób wieku do 14 roku życia, 27.538 osoby w wieku produkcyjnym i 10.853 osoby w wieku poprodukcyjnym.

Model polskiej rodziny ulega przemianom. Według danych GUS utrzymuje się niska dzietność rodzin (por. 2022 rok – 355 VS. 2023 rok – 308), młodzi ludzie coraz później decydują się na zawarcie związku małżeńskiego, coraz częściej związki mają charakter nieformalny (por. 2022 – 171 zawartych małżeństw, 2023 – 155).

2. Analiza sytuacji dziecka i rodziny

Wprowadzenie rozwiązań w polityce prorodzinnej takich jak program rządowy Rodzina 500 Plus (następnie 800 Plus), ulga podatkowa na dzieci, urlop rodzicielski, Karta Dużej Rodziny, czy rozwiązania pozwalające na godzenie życia zawodowego i rodzinnego, program Aktywny Rodzic, rodzinny kapitał opiekuńczy czy też elastyczny czas pracy mają na celu zachęcenie rodziców do podjęcia decyzji o powiększaniu rodziny. Rozwiązania przyjęte z poziomu krajowej polityki prorodzinnej nadają kierunki zmian i podkreślają znaczenie budowania przyjaznych warunków dla rozwoju polskich rodzin.

Pozytywnym procesom zmian społecznych, ekonomicznych czy kulturowych towarzyszą nieodłączne zagrożenia. Jednym z nich jest utrata zatrudnienia. Zatrudnienie daje nam poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji. Utrata pracy i sytuacja temu towarzysząca sprzyja popadaniu w uzależnienie m.in. od alkoholu, narkotyków i innych substancji uzależniających, a negatywne emocje mogą potęgować zachowania agresywne i przemocowe. Bezrobocie, a co za tym idzie ubóstwo, trudności opiekuńczo-wychowawcze, przemoc czy uzależnienia to problemy, z którymi rodzina sama nie jest w stanie sobie poradzić. Długotrwałe bezrobocie może doprowadzić do powstania dysfunkcji w rodzinie, której w pierwszej kolejności zaspokajane są potrzeby osób dorosłych - rodziców, a nie dzieci.

Miejsce, do którego mogą zgłosić się rodziny przeżywające trudności jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim. Pracownicy socjalni zatrudnieni w Ośrodku w ramach swojej pracy podejmują szereg działań na rzecz rodzin z dysfunkcjami m.in. są to:

- 1) Praca socjalna z rodzinami celem poprawy ich funkcjonowania
- 2) Udzielanie pomocy finansowej w postaci zasiłków okresowych, celowych, stałych itp.
- 3) Organizowanie dożywiania
- 4) Pomoc niefinansowa polegająca m.in. na sprawowaniu różnego rodzaju usług

Istotną rolę w pracy pracownika socjalnego odgrywa praca socjalna czyli interdyscyplinarna działalność zawodowa, której celem jest pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu i odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Praca socjalna prowadzona jest bez względu na dochód jaki rodzina posiada i oparta jest na diagnozie sytuacji w rodzinie. Zgodnie z danymi MOPS za 2023 rok, w Starogardzie Gdańskim pomocą objęte było 649 rodzin. Pomimo trudności z jakimi borykają się rodziny, dostrzegalna jest na przestrzeni lat, tendencja spadku liczby rodzin, które zostają objęte wsparciem MOPS. Wynika to w znacznej mierze z efektywnego systemu wsparcia, który oferuje każdej rodzinie pomoc adekwatną do stwierdzonych potrzeb, przy jednoczesnym budowaniu zasobów do stopniowego jej usamodzielnienia.

W 2023 roku z pomocy społecznej korzystało 1.186 osób – w porównaniu do 2020 roku liczba ta zmniejszyła się o 635 osób. Z pomocy społecznej w postaci świadczeń pieniężnych w 2023 roku skorzystały 864 osoby, natomiast w postaci świadczeń niepieniężnych 552 osoby. Spośród korzystających z pomocy społecznej, zauważyć można spadek liczby osób w przypadku świadczeń niepieniężnych i pieniężnych.

W 2023 roku najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez MOPS były kolejno: ubóstwo (424 rodziny), niepełnosprawność (378 rodzin), długotrwała lub ciężka choroba (203 rodziny), bezrobocie (199 rodzin) oraz alkoholizm (68 rodzin).

W strukturach Ośrodka wyodrębniona została sekcja świadczeń rodzinnych, która zajmuje się realizacją ustaw: o świadczeniach rodzinnych, o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, której od 1 stycznia 2022 r. realizatorem jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Uzyskiwane świadczenia są w dużej mierze wsparciem dla rodzin zamieszkujących na terenie naszego miasta. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w 2023 r. wynosiła 1.489 rodzin – to o 93 rodziny mniej niż w 2022 r. oraz o 49 mniej niż 2021 r.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2023 w ramach omawianych świadczeń wydano 724 decyzje na łączną kwotę 3.114.190,00 zł. Liczba świadczeniobiorców na przestrzeni ostatnich lat ma tendencję spadkową.

Rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej były objęte wsparciem asystenta rodziny. W 2023 r. MOPS zatrudniał 6 asystentów rodziny, w systemie zadaniowego czasu pracy, którzy pracowali z 68 rodzinami. W rodzinach objętych wsparciem w formie asystenta rodziny wychowywało się 190 dzieci. Dla

porównania w 2022 r. MOPS zatrudniał 5 asystentów, pracujących z 67 rodzinami, w których wychowywało się 201 dzieci. Należy przy tym zaznaczyć, że wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, uwzględniającym zasoby własne rodziny i możliwości wsparcia zewnętrznego. Wśród rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny nie brakuje rodzin z negatywną postawą rodziców, brakiem chęci współpracy oraz motywacji do podejmowania działań w celu poprawy sytuacji w rodzinie. Czynniki te uniemożliwiają prawidłową współpracę i realizację planu pracy, która jest jedną z przesłanek prowadzącą do zakończenia pracy asystenta rodziny z rodziną. Mając na uwadze fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającym środowiskiem dla prawidłowego rozwoju dziecka, należy zadbać o to, aby dziecko pozostało jak najdłużej w rodzinie biologicznej. Dlatego asystenci rodziny starają się wspierać rodzinę, aby prawidłowo mogła wykonywać swoje funkcje. Pozostawienie rodzin z dysfunkcjami bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej może doprowadzić do wzrostu zjawiska degradacji rodzin, w których najbardziej narażone na wszelkie zagrożenia są dzieci. Priorytetem wspierania rodzin powinno być zapewnienie odpowiednich warunków umożliwiających prawidłowy rozwój dzieci, młodzieży oraz kształtowanie prawidłowych wartości i norm społecznych. Praca związana z niesieniem pomocy rodzinom z dysfunkcjami powinna odbywać się interdyscyplinarnie poprzez: lokalne służby, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe i inne podmioty działające na rzecz dobra dziecka.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców zostaje ono umieszczone w pieczy zastępczej, która jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Wyżej cytowana ustawa nałożyła na gminy obowiązek partycypowania w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w szeroko rozumianej pieczy zastępczej.

MOPS w 2023 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w pieczy zastępczej na łączną kwotę 2.337.936,00 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej w porównaniu do 2022 roku uległa zwiększeniu o 582.452,00 zł. Koszt pobytu dzieci w pieczy zastępczej w 2022 r. wyniósł 1.755.483,88 zł, a w 2021 r. 1.388.382,44 zł.

W Starogardzie Gdańskim obserwuje się stały trend w kierunku zwiększania się liczby dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, za które Gmina ponosiła opłatę:

- 1) w 2023 r. - 260 dzieci, z pieczy odeszło 15 dzieci, umieszczonych zostało 23 dzieci,
- 2) w 2022 r. - 250 dzieci, z pieczy odeszło 15 dzieci, umieszczonych zostało 43 dzieci,
- 3) w 2021 r. - 227 dzieci, z pieczy odeszło 12 dzieci, umieszczonych zostało 38 dzieci.

Z powyżej przedstawionych ilości dzieci przebywających w pieczy zastępczej i rosnących kosztów ich utrzymania ponoszonych przez Gminę Miejską Starogard Gdański wynika, że problem związany z zagrożeniem umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej na terenie działania objętym właściwością działania przez MOPS jest widoczny. Niezwykle istotnym jest podjęcie działań, prowadzących do rozwiązania i zapobiegania rozszerzania się problemu i systematycznego niwelowania zagrożeń. Należy podejmować szereg działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym.

Ośrodek Wsparcia Dziennego – Dom Dzienny Senior + działający w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim dysponuje 30 miejscami, z których w 2023 r. skorzystały 42 osoby. Oferta DDS+ w Starogardzie Gdańskim kierowana do nieaktywnych zawodowo osób w wieku powyżej 60 lat, opiera się na działaniach realizowanych przez pracowników Domu we współpracy z innymi specjalistami oraz przedstawicielami środowiska lokalnego.

Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącym samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. W 2023 r. Ośrodek pokrywał koszt pobytu 50 osobom przebywającym w DPS na kwotę 2.268.152,00 zł.

13 kwietnia 2019 r. w Starogardzie Gdańskim otwarto Społeczne Centrum Wsparcia Rodzin. Projekt skierowany jest do mieszkańców obszaru rewitalizowanego. W Centrum kompleksową pomoc otrzymują rodziny z obszaru objętego rewitalizacją, które mają problemy opiekuńcze – wychowawcze lub nie radzą sobie z uzależnieniami czy przemocą domową, zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jest to placówka wsparcia dziennego, w której odbywają się zajęcia opiekuńcze, specjalistyczne i tzw. praca podwórkowa. Dzieci i młodzież mogą uczęszczać do świetlicy socjoterapeutycznej, która otwarta jest 5-6 dni w tygodniu przez 4-5 godzin dziennie po południu i wieczorem oraz w soboty. Każdego roku

z doradztwa skorzystało 50 osób. Projekt realizowany był w okresie od 1 kwietnia 2019 roku do 31 marca 2022 roku.

Ważnym elementem uzupełniającym system wspierania rodzin jest dożywianie dzieci. W 2023 r. poprzez realizację rządowego programu "Pośilek w szkole i w domu" pomocy udzielono na 304.895,00 zł, w tym środki samorządowe wynosiły 60.979,00 zł, z tej formy pomocy skorzystało 638 osób, w tym 184 dzieci.

W ramach działań promujących rodzicielstwo MOPS koordynuje Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny, która stanowi system zniżek dla rodzin wielodzietnych tj. troje dzieci i więcej i przysługuje niezależnie od dochodu rodziny. Starogardzkie rodziny z dziećmi korzystają z Karty Dużej Rodziny i do końca 2023 roku wydano 1.853 karty dla rodzin wielodzietnych. W ramach wspierania działań międzypokoleniowych w 2017 r. program został uzupełniony również o kartę seniora, która zwiększa możliwości wspólnego spędzania czasu przez wszystkie pokolenia starogardzkich rodzin. Starogardzka Karta Seniora posiada 8 partnerów, a jej posiadacze mogą skorzystać ze zniżek w ramach całego kraju.

Dodatkowym wsparciem dla rodzin są dodatki mieszkaniowe, których przyznanie przyczynia się do obniżenia wydatków związanych z utrzymaniem lokalu mieszkalnego. W 2023 r. 1.107 rodzin złożono 1.795 wniosków o przyznanie dodatku mieszkaniowego, wypłacono dodatków na łączną kwotę 3.792.745,66 zł.

3. Wsparcie specjalistyczne na rzecz rodzin zagrożonych i dotkniętych kryzysem

Starogard Gdański dysponuje znacznym potencjałem instytucji i placówek wsparcia dziennego, które przyczyniają się m.in. do kompensacji deficytów dzieci i młodzieży z starogardzkich rodzin. Wśród nich można wymienić projekt „Specjalistyczna pomoc dziecku i rodzinie”, który jest prowadzony w ramach realizacji zadania publicznego zleconego przez Gminę Miejską Starogard Gdański organizacji pozarządowej wybranej w otwartym konkursie ofert –Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę. Projekt jest kontynuacją działań na rzecz pomocy dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem, prowadzonych od 2017 roku przez Centrum Pomocy Dzieciom w Starogardzie Gdańskim - placówkę Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę. Celem projektu jest zapewnienie dzieciom - ofiarom różnych przestępstw oraz ich niekrzywdzącym rodzicom/opiekunom kompleksowej zintegrowanej pomocy polegającej na skoncentrowaniu w jednym miejscu: bezpłatnej pomocy psychologicznej, terapeutycznej, medycznej i prawnej oraz dostępu do wsparcia edukacyjnego. Udzielona pomoc zapewni bezpieczeństwo dziecku i jego najbliższemu, zmniejszy psychiczne i społeczne konsekwencje przemocy oraz poprawi funkcjonowanie dziecka oraz jego opiekunów. Realizacja zadania dopełni działania innych służb, instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Starogardu oraz umożliwi zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy. Pomoc udzielana jest w robocze dni tygodnia od godziny 8.00-19.00, bez względu na płeć, wyznanie, orientację seksualną, pochodzenie. Funkcjonuje również Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, która prowadzi pracę o charakterze diagnostyczno-terapeutycznym, udzielając bezpłatnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom, młodzieży, ich rodzicom i nauczycielom. Poradnia oferuje udział w grupach edukacyjnych dla rodziców, cyklach spotkań rozwijających kompetencje językowe i komunikacyjne dzieci, czy cyklach warsztatów usprawniających percepcję słuchową dzieci. Prowadzone są także konsultacje logopedyczno-psychologiczne dla rodziców z małymi dziećmi.

Rodziny, które znalazły się w sytuacji kryzysowej mogą liczyć na działania instytucji powołanych do wspierania rodzin dotkniętych problemem przemocy. W Starogardzie Gdańskim realizowany jest od 1.01.2011 r. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Starogard Gdański uchwalony 28.10.2010 r., który wyznacza horyzontalny plan działań do realizacji w obszarze przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie. Rodziny mogą skorzystać z usług Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę w ramach projektu „Specjalistyczna pomoc dziecku i rodzinie”, SP ZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień, Zespołu Interdyscyplinarnego, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Straży Miejskiej. Placówki oferują szeroki wachlarz wsparcia dla osób uwikłanych w problem przemocy w rodzinie, w tym zapewniają: pomoc psychologiczną, socjalną, prawną, dyżury interwencyjne, bezpłatną psychoterapię indywidualną i rodzin, programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

W celu jak najskuteczniejszego współdziałania i uzupełniania się podmiotów w rozwiązywaniu problemu przemocy domowej, funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny (ZI). Osoby doznające i stosujące przemoc obejmowane są profesjonalnym wsparciem grup diagnostyczno-pomocowych. Zaangażowanie we współpracę specjalistów z różnych dziedzin pozwala na budowanie komplementarnych i wzajemnie

uzupełniających się planów wsparcia na rzecz rodziny uwikłanej w problem przemocy. Do zadań ZI należą m.in. animowanie działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w Starogardzie Gdańskim, koordynowanie wszystkich procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w Starogardzie Gdańskim oraz prowadzenie działań wspierających na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc.

W 2023 r. wdrożono 121 procedur „Niebieskie Karty”, ponadto kontynuowano 60 procedur wszczętych w poprzednim roku. W związku z tym procedura NK prowadzona była łącznie w 171 rodzinach. W okresie sprawozdawczym wpłynęło również 14 kart ponownie założonych w toku trwania tej samej procedury. Natomiast w 34 procedurach NK z wszczętych w okresie sprawozdawczym wśród osób doświadczających przemocy jako główne wskazano dzieci.

Innym, równie dojmującym problemem, który dotyka mieszkańców Starogardu Gdańskiego i często współwystępuje z problemem przemocy jest uzależnienie, w szczególności od alkoholu. W Starogardzie Gdańskim realizowany jest uchwalany co roku Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Program ten przedstawia wieloletnią perspektywę działań gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Bezpłatną, profesjonalną pomoc terapeutyczną dla osób używających szkodliwie alkoholu, uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych świadczy CZPiLU. Różnorodne formy działań, służących rozwiązywaniu problemów uzależnień, dostosowane są do potrzeb różnych grup odbiorców, m.in.: osób uzależnionych, osób współuzależnionych, osób doświadczających przemocy, osób z syndromem DDA.

Osoby stykające się z problemem uzależnienia mogą skorzystać z bardzo bogatej miejskiej oferty grup wsparcia/samopomocowych, w tym grup dedykowanych odbiorcom ze specyficznymi potrzebami. Regularnie prowadzone są spotkania Klubu Abstynenta, a także grupy pomocowe i psychoedukacyjne, maratony terapeutyczne, świadczone przez organizacje pozarządowe, bądź podmioty prowadzące działalność gospodarczą, pozostające w nadzorze merytorycznym Gminy Miejskiej Starogard Gdański.

Do dzieci i młodzieży skierowana jest bogata oferta działań z zakresu profilaktyki w tym uzależnień. Szkolne programy wychowania, których elementem składowym jest realizacja programów profilaktyki uzależnień realizowane są także przez wszystkie starogardzkie szkoły, w PSP2 działa świetlica socjoterapeutyczna, w pozostałych realizowane są zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne dla uczniów.

4. Promowanie dobrych praktyk w obszarze wsparcia dziecka i rodziny

Szczególną formą działań o charakterze ponadsektorowym są inicjatywy promujące dobre praktyki w obszarze wsparcia dziecka i rodziny, czy podnoszące świadomość społeczną w kwestiach związanych z zagrożeniami dla jej funkcjonowania. Rok 2023 był szczególnie pod względem wydarzeń skierowanych do rodziców i dzieci, do których zaliczyć można kampanie społeczne, dedykowane konferencje, prelekcje dla rodziców, publikacje przybliżające tematykę rodziny, oraz prace nad utworzeniem platformy internetowej ułatwiającej dostęp do informacji nt. możliwości uzyskania wsparcia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej był realizatorem projektu realizowanego przez Chorągiew Gdańską ZHP oraz Gminę Miejską Starogard Gdański „Stacja Starogard Gdański – usługi społeczne wsparcia rodziny”. Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Projekt realizowany miał być od 1 grudnia 2020 do 31 marca 2023 r., po ustaleniu z Instytucją Zarządzającą okres realizacji wydłużono do 30 czerwca 2023 r. Celem głównym projektu była poprawa warunków życia, aktywizacja i włączenie rodzin z obszaru Gminy Miejskiej Starogard Gdański i gmin sąsiednich. Liderem projektu był Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Gdańska, a Partnerem projektu Gmina Miejska Starogard Gdański w którego imieniu realizatorem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Starogardzie Gdańskim.

W ramach projektu zrealizowano następujące działania:

- 1) Lider projektu Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Gdańska, utworzył placówkę wsparcia dziennego w formule opiekuńczej oraz pracy podwórkowej – Stację Starogard Hufiec, która obejmowała wsparciem dzieci i młodzież w wieku 7 – 19 lat, zajęcia odbywały się w świetlicy przy ul. Hallera oraz w innych miejscach na obszarze powiatu starogardzkiego.
- 2) Aby zapewnić dzieciom i młodzieży dobre warunki spędzania czasu wolnego wyremontowany został budynek należący do Hufca ZHP Starogard Gdański. Stacja zapewniała ciekawy program i przygotowaną kadrę

wychowawców. W Stacji Starogard Hufiec znalazł również swoje miejsce Klub Seniora dla osób w wieku 60+. W klubie prowadzone były działania animacyjne, wykłady oraz wyjazdy, np. do teatru.

3) Dla Uczestników Projektu na podstawie diagnozy psychologiczno-pedagogicznej został stworzony Indywidualny Plan Rozwoju, na podstawie którego mogli skorzystać ze wsparcia specjalistycznego (np. psycholog, dietetyk, rehabilitant). Wsparcie było dostosowane do indywidualnych potrzeb uczestników.

4) Jednym z działań projektowych były warsztaty „Przystanek Rodzina”. Tematyka spotkań była następująca: Rodzina - miejsce przygotowujące dziecko do samodzielności i odpowiedzialności; Skuteczne radzenie sobie z trudnymi emocjami dziecka na różnych etapach rozwoju; Wyzwania w procesie wychowawczym - profilaktyka uzależnień; Narzędzia skutecznej komunikacji międzypokoleniowej; Między karą a nagrodą - kiedy? I jak? stosować wzmocnienia pozytywne.

Ośrodek był organizatorem trzech konferencji:

1) „PRZYS-ta-NEK RODZINA”, która odbyła się 16 listopada 2021 r. z następującymi wystąpieniami: „Gruboskórny czy delikatny? O niebezpiecznej wrażliwości nastolatka” Marek Kaczmarzyk; „Prawa i obowiązki członków rodziny” Marek Aureliusz Karcmarzyk; „Nastolatek w kryzysie – o objawach, których nie wolno lekceważyć” Marcin Szulc; „W jaki sposób mądrze wspierać dziecko w okresie dorastania” Marcin Szulc; „Nikt nie lubi się kłócić” Magdalena Dittmer. W części stacjonarnej konferencji uczestniczyło 57 osób, natomiast w części online (platforma TEAMS) 58 osób. Ostateczna liczba osób uczestniczących w konferencji nie jest możliwa do potwierdzenia w związku z faktem, iż osoby posiadające link nie musiały się już rejestrować.

2) „PRZYS-ta-NEK RODZINA 2”, która odbyła się 24 listopada 2022 r. Podczas konferencji jej uczestnicy wysłuchali: Iwony Lewandowskiej „Nawyki racjonalnego nastolatka. Łatwiejsza podróż ku dorosłości.”; Krystyny Dudzis „Deficyty w relacji – wpływ na dorosłość”; Pani Kamili Olgi Stępień Rejszel „Dodaj mi skrzydeł...” – 5 wskazówek jak wspierać, motywować poczucie własnej wartości w domu oraz szkole”, Beaty Pastwy-Wojciechowskiej „Opowieść o schematach rodzinnych, które niszczą lub wzmacniają, czyli dlaczego przekaz międzypokoleniowy ma znaczenie i jak nas wzmacnia lub ogranicza” oraz Pana Marcina Szulca „Dajcie mi wszyscy święty spokój!” Objawy, konsekwencje i przeciwdziałanie wypaleniu rodzicielskiemu. W części stacjonarnej konferencji uczestniczyło 59 osób, natomiast inne zainteresowane osoby (53) otrzymały link do nagrania. Ostateczna liczba osób uczestniczących w konferencji nie jest możliwa do potwierdzenia w związku z faktem, iż osoby posiadające link do nagrania nie musiały się już rejestrować.

3) „PRZYS-ta-NEK RODZINA 3”, która odbyła się 25 maja 2023 r. Podczas konferencji jej uczestnicy wysłuchali: Izabeli Łuckiej „Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży w postmodernistycznej rzeczywistości”, Oliwii Gumińskiej „Zarys aktualnych problemów dorastania, a pomoc w Ośrodku Środowiskowej Pomocy Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży w Starogardzie Gdańskim”, Kamili Olgi Stępień Rejszel „Podaj dłoń – czyli 5 zasad wspierania dziecka w niepowodzeniu, kryzysie oraz doświadczaniu porażki”, Lucyny Kalicińskiej „Kryzys emocjonalny i suicydalny młodego człowieka – jak rozpoznać i jak zareagować”, Moniki Zabel „Potrzeby emocjonalne dziecka – rola rodzica w budowaniu równowagi psychicznej i poczucia własnej wartości u dorastającego młodego człowieka”. W konferencji uczestniczyło 87 osób.

Całkowita wartość projektu to 1.974.534,04 zł. Działania tut. Ośrodka w 2021 r. opiewały na kwotę 122.463,45 zł (wkład własny 12.845,38), w 2022 r. na kwotę 185.244,52 zł (wkład własny 19.506,18 zł), w 2023 r. na kwotę 199.278,16 zł (wkład własny 20.965,32 zł).

W grudniu 2021 r. Partner wiodący zmienił nazwę projektu na „Stacja Starogard Gdański, Wejherowo – usługi społeczne wsparcia rodziny”.

II. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna. 2. Rozwinięta infrastruktura oświatowa. 3. Działalność placówek wsparcia. 4. Funkcjonowanie Dziennego Domu Senior+. 5. Funkcjonowanie jednostek działających w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. 6. Wrażliwość społeczna i gotowość podejmowania działalności wolontarystycznej.	1. Ujemny przyrost naturalny. 2. Występowanie zjawiska przemocy rówieśniczej. 3. Niska gotowość do współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów. 4. Wyuczona bezradność i roszczeniowość ze strony rodzin korzystających z pomocy społecznej. 5. Przerzucanie odpowiedzialności za wychowanie dziecka na inne instytucje.

7.Działalność organizacji pozarządowych. 8.Bogata oferta zajęć pozaszkolnych. 9.Realizacja zajęć o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym. 10. Karta dużej rodziny	6.Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach z dysfunkcją. 7.Koncentracja na życiu zawodowym. 8.Wysoki poziom stresu i nieumiejętność radzenia sobie z nim. 9.Dysproporcje ekonomiczne i intelektualne. 10. Trudne warunki mieszkaniowe rodzin.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1.Rozwój gospodarczy Gminy. 2.Wzrost liczby mieszkańców Gminy. 3.Wzrost jakości życia mieszkańców Gminy. 4.Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy. 5.Aktywizacja społeczna mieszkańców. 6.Zmniejszenie liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. 7.Wykorzystanie potencjału i zasobów organizacji pozarządowych. 8.Szkolenie i podnoszenie kompetencji kadry działającej na rzecz rodzin. 9.Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży. 10. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.	1.Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach i zaburzenie więzi rodzinnych. 2.Ryzyko zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży. 3.Ciche przyzwolenie, akceptowanie przemocy. 4.Spowolnienie gospodarcze związane z epidemią. 5.Wzrost agresji w społeczeństwie. 6.Niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej, niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów. 7.Wypalenie zawodowe kadry oświaty i pomocy społecznej działającej na rzecz rodzin. 8.Wzrost kosztów utrzymania rodziny. 9.Brak poczucia bezpieczeństwa. 10. Brak dostępności specjalistów.

III. Cele i adresaci programu

Celem głównym Programu jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w Gminie Miejskiej Starogard Gdański, sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Celami operacyjnymi Programu są:

- 1) Zapewnienie rodzinom poczucia bezpieczeństwa socjalnego oraz stabilizacji.
- 2) Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- 3) Podnoszenie jakości i efektywności usług na rzecz wspierania rodziny.

Adresatami Programu Wsparcia Rodziny w Gminie Miejskiej Starogard Gdański na lata 2024 – 2027 są rodziny oraz ich członkowie zamieszkujące na terenie miasta Starogard Gdański w szczególności przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program kierowany jest do rodziców, dzieci, opiekunów faktycznych i prawnych a także do przedstawicieli instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i młodzieży.

IV. Działania

Cel operacyjny nr 1			
Zapewnienie rodzinom poczucia bezpieczeństwa socjalnego oraz stabilizacji			
L.p.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1.1	Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej pomocy finansowej i rzeczowej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin: - objęta pomocą społeczną, - korzystających z zasiłków rodzinnych, funduszu alimentacyjnego.
1.2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin, dzieci i osób dorosłych korzystających z posiłków w programie.
1.3	Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów o charakterze socjalnym	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba osób objętych wsparciem w postaci stypendium socjalnego.
1.4	Praca socjalna na rzecz rodzin z dziećmi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba pracowników socjalnych.

			Liczba rodzin objętych wsparciem.
1.5	Pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w podręczniki i artykuły szkolne w ramach programu „Dobry start”	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu.
1.6	Zapewnienie poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, pedagogicznego, w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Centrum Zdrowia Psychicznego i Leczenia Uzależnień Agencja Usług Profilaktycznych „SILOE” Punkt Konsultacyjny dla Młodzieży Uzależnionej Organizacje pozarządowe	Liczba osób korzystających z poradnictwa. Liczba udzielonych porad.
1.7	Pomoc w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin objętych wsparciem.
Cel operacyjny nr 2			
Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze			
L.p.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
2.1	Zapewnienie usługi asystenta rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba asystentów rodziny. Liczba rodzin objętych wsparciem.
2.2	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego	Gmina Miejska Starogard Gdański	Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach placówki.
2.3	Organizowanie oraz współfinansowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży	Gmina Miejska Starogard Gdański Organizacje pozarządowe	Liczba zorganizowanych form wypoczynku. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z wypoczynku.
2.4	Realizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	Instytucje kultury Ośrodek Sportu i Rekreacji Organizacje pozarządowe	Liczba zorganizowanych form wypoczynku. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z wypoczynku.
2.5	Realizacja rządowego programu „Karta Dużej Rodziny”	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba wydanych kart.
2.6	Program Ogólnopolska Karta Seniora	Gmina Miejska Starogard Gdański	Liczba wydanych kart.
Cel operacyjny nr 3			
Podnoszenie jakości i efektywności usług na rzecz rodziny			
L.p.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
3.1	Szkolenia dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego	Gmina Miejska Starogard Gdański Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba szkoleń, w których brali udział członkowie zespołu. Liczba osób biorących udział w szkoleniach.
3.2	Szkolenia i superwizje dla asystentów rodziny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba szkoleń, w których brali udział asystenci rodziny. Liczba osób biorących udział w szkoleniach.
3.3	Szkolenia i superwizje dla pracowników wsparcia dziennego	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba szkoleń, w których brali udział pracownicy

			wsparcia dziennego. Liczba osób biorących udział w szkoleniach.
3.4	Współpraca z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe	Liczba organizacji pracujących na rzecz dziecka i rodziny. Liczba projektów.

V. Finansowanie programu

Zadania Programu Wsparcia Rodziny w Gminie Miejskiej Starogard Gdański na lata 2024-2027 finansowane będą z następujących źródeł:

- 1) środki własne Gminy Miejskiej Starogard Gdański,
- 2) środki finansowe z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

VI. Monitoring programu

Monitoring realizacji Program Wsparcia Rodziny w Gminie Miejskiej Starogard Gdański na lata 2024-2027 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, jako koordynatora Programu, i jednocześnie instytucji wiodącej przy jego realizacji. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne.

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ww. ustawy opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny należy do zadań własnych gminy. Program Wsparcia Rodziny w Gminie Miejskiej Starogard Gdański na lata 2024 - 2027 ma na celu utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w zakresie przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji poprzez pracę z rodziną.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest w pełni uzasadnione.